

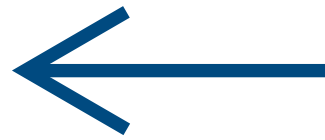

הכשרות המזהות

עיקרי רפורמת מערך הכשרות הממלכתי בישראל

אלול תשפ"א | אוגוסט 2021

מוגש מטעם מערך הכשרות של ארגון רבני צהד
מסעדות • בתי קפה • בתי מלון | **בפריסה ארצית**

מערך הכשרות במתכונתו הנוכחית, מתנהל עם **כשלים חמורים הפוגעים קשות בכשרות** הממלכתית במדינת ישראל.

מבקר המדינה התריע על כך לא מעט וקבע "המצב הנוכחי - שבמסגרתו משגיחי הכשרות, מועסקים בניגוד עניינים באמצעות בית העסק שהם משגיחים עליו ותלויים בו לפרנסתם - **גורם לפגיעה במערך הכשרות ובמוטיבציה של המשגיחים לדווח על תקלות כשרות**".

"מדובר בעצימת עיניים חמורה ביותר של המועצות הדתיות, העלולה **לפגוע ברמת הכשרות ובאמון הציבור במערך הכשרות**".

הרפורמה שמשרד הדתות החליט עליה תציל את הכשרות הממלכתית ותאפשר לשומרי הכשרות להרגיש בטוחים הרבה יותר בצריכת המזון בישראל. במקביל הרפורמה צפויה להעמיק הרבה יותר את הכשרות במרחב הציבורי ותאפשר ליותר מקומות לשמור כשרות בסיסית או מהודרת שתהיה נגישה ומזמינה הרבה יותר.

הבעיות המרכזיות במערך הכשרות הנוכחי:

חוסר פיקוח

מבקר המדינה התריע שוב ושוב על תפקוד לקוי ביותר, שערורייתי לעיתים, של מערך ההשגחה, כאשר משגיחים אינם מבקרים בבתי העסק אשר תחת פיקוחם. **בעיה מתמשכת זו מעידה כאלף עדים על המחסור בפיקוח**. יתירה מזאת, בחלק משמעותי מן הערים הגדולות, אין רב מכהן, וממילא אין כלל פיקוח רבני.

העדר אחידות

מבנה מערכת הכשרות הנוכחי, יוצר מצב בו כל רבנות מקומית קובעת לעצמה את דרישות הכשרות ואת נהלי ההשגחה, לעיתים תוך שונות בין עסקים שונים באותו יישוב. מציאות זו אינה מאפשרת לא ללקוחות, ולא לבתי העסק, שקיפות והבנה ברורה של סטנדרט הכשרות ושל מאפייניו.

ניגודי עניינים מובנים

רובם המכריע של משגיחי הכשרות מועסקים על ידי בעלי העסקים באופן ישיר - דבר שיוצר ניגוד עניינים מובנה תוך הפרה בוטה של פסיקת בג"ץ ומבקר במדינה בעניין לפני למעלה מארבע שנים. חשוב לציין שהכשל של עוסק מעסיק אף **מנוגד להלכה**.

עלויות כפולות וחוסר יעילות

החובה של בית-העסק לשלם עבור כשרות של הרבנות גם במקרה בו הוא זקוק לכשרות של גוף פרטי (בד"ץ), גוררת כפל-כשרויות וכפל תשלומים שמכביד על בתי העסק. המצב הנוכחי מאלץ את העסקים להתמודד עם דרישות מחמירות של כשרות שאינן מותאמות לצרכי האוכלוסייה המקומית, כאשר היעדר תחרות מונע אפשרות להוזלת מחירים ולהתייעלות.

חילול השם והתרחקות הציבור

התנהלות מערך הכשרות במתכונתו הנוכחית יצר עם השנים תחושות סלידה, ריחוק ואי-האמון בקרב הציבור. תחושות הנובעות מן הליקויים שתוארו לעיל וכן מן ההתנהלות המונופוליסטית שכרוכה בניצול סמכויות ואטימות. מלבד חילול השם שבדבר, בתי-עסק רבים מוותרים על תעודת-כשרות כליל, או פונים לגופים לא-הלכתיים שיחליפו את הרבנות.

שורש הבעיה הוא המבנה המונופוליסטי של הכשרות בישראל, אשר פועלת במודל של מונופולים מקומיים: כל רב-יישוב או מועצה-דתית מחזיקים בסמכות הבלעדית להעניק כשרות בתחום שיפוטם, על פי הסטנדרטים והנהלים שנקבעים על ידם וכמעט ללא פיקוח מבחוץ.

המונופולים המקומיים יוצרים חוסר אחידות בהלכה, חוסר אחידות בתימחור, שחיתות, נפוטיזם (העסקת קרובי משפחה) חוסר שליטה במערך הארצי שבא לידי ביטוי בעוולות רבות לבעלי העסקים.

על רקע כל אלו, מהפכה בתחום הכשרות הממלכתית מתבקשת והכרחית.

לפני מספר שבועות הושקה רפורמת הכשרות של השר לשירותי דת, במסגרתה **צפויה להפוך הרבנות הראשית לרגולטור-על ומפקח**, בעוד השוק יפתח לתחרות בין תאגידי כשרות פרטיים שיפעלו תוך פיקוח מלא, אחיד ושקוף לציבור.

תכנית זו מהווה הזדמנות פז **להשבת אמון הציבור ובניית אהדה מחודשת לעולם הכשרות והמסורת היהודית**, תוך העצמת כוחה של הרבנות הראשית והבטחת כשרות איכותית.

הצלחת המהלך תלויה באמון הציבור. אנו מזמינים אתכם להתעמק בעיקרי הרפורמה **ובטוחים שתמצאו אותה ראויה ואף הכרחית.**

הכשרות היא המהות

עיקרי רפורמת מערך הכשרות הממלכתי בישראל

לאחר הרפורמה	המצב כיום	
✓	✗	נהלים ברורים ואחידים לקביעת כשרות
✓	✗	פיקוח על משגיחי הכשרות
✓	✗	ביטול תלות בנהלי כשרות מקומיים
✓	✗	הכפפת גופי הבד"צ לפיקוח מקצועי וסטנדרטים ברורים
✓	✗	תעודת בד"צ מחליפה צורך בתעודה רגילה
✓	✗	הפסקת תשלומים כפולים לעסקים
✓	✗	מחירים אחידים וידועים מראש
✓	✗	שקיפות בנהלי כשרות ונהלים מנהליים
✓	✗	ביטול תלות המשגיח במושג (כיום מקבל משכורתו מהעסק)
✓	✗	תחרות בשוק לשיפור השירות והוזלת עלויות
✓	✗	הכרה בגופים פרטיים למתן אישור כשרות רבנות
✓	✗	הרבנות הראשית - סמכות עליונה

הרבנות הראשית - סמכות עליונה

הרפורמה מקבעת - לראשונה - את הרבנות הראשית כרגולטור העליון, בקביעת הסטנדרטים הבסיסיים לתחום הכשרות בישראל ובפיקוח על יישומם (באופן ישיר או ע"י רבני עיר מכהנים). זאת, בניגוד למצב הנוכחי בו כל רבנות **מקומית** יוצרת סטנדרט עצמאי, ללא כל פיקוח ובקרה.

הסמכות למתן כשרות

כיום תלויה רמת הכשרות וההשגחה בנתונים ושיקולים מקומיים, לעיתים מקריים, תוך הסתמכות נקודתית על הרבנות המקומית.

במסגרת רפורמת הכשרות, יוכל כל בית עסק לזכות **לכשרות מקצועית, העומדת בתקן הרבנות הראשית ובפיקוח הממונה הארצי על הכשרות**, בכפוף לתנאים ולכללים שיפורסמו לכלל הציבור.

נהלים ברורים ואחידים למתן כשרות

עד היום, הסטנדרט ההלכתי ונהלי הכשרות אינם שקופים לציבור, ואינם אחידים בין יישובים שונים, ואף בין בתי עסק שונים באותו יישוב. על פי הרפורמה המוצעת, יגובשו ברמה הארצית כללים הלכתיים ונהלי עבודה, שקופים ואחידים **על ידי הרבנות הראשית**. הכללים יפורסמו לציבור, ויאכפו באופן שווה ושוויוני.

תתאפשר כשרות בנהלים מאושרים על ידי שלושה רבני ערים - תוך סימון ברור על התעודה להסרת חשש להטעיית הציבור.

פיקוח על משגיחי הכשרות

כללי הכשרתם של משגיחי הכשרות **בכל גופי הכשרות** הפרטיים והבד"צים, כמו גם תנאי העסקתם והפיקוח על עבודתם, יקבעו באופן שקוף ואחיד על ידי ממונה **מטעם הרבנות הראשית**, אשר יפעיל מערך פיקוח ארצי.

גופי הבד"צ

הבד"צים מהווים זה שנים רבות מערכת כשרות אלטרנטיבית, אשר אינה נתונה לכל פיקוח, הן ברמת ההתנהלות התאגידית והן בבחינת נהלי הכשרות והעמידה בכללי ההלכה. במסגרת הרפורמה המוצעת יהוו הבד"צים תאגידי כשרות אשר **יחויבו לעמידה בכל כללי ההתנהלות והמנהל התקין הארציים**, תחת פיקוח מקצועי וסטנדרטים ברורים וידועים.

תעודת כשרות אחת

הכפילות בתחום הכשרות הינה מן המפורסמות והכואבות. נכון להיום, עסק המעוניין בהשגחת בד"צ, מחויב בכפל תעודות (בד"צ + רבנות), עובדה הגורמת לכפל עלויות לבית העסק ומהווה פתח לאי סדרים ולחילול ה'. במסגרת הרפורמה, יחזיק כל בית עסק תעודת כשרות אחת בלבד.

מחירים ידועים מראש

במצב הנוכחי, עלויות ההשגחה של העסק אינן גלויות ואחידות מראש ולאורך זמן. העסקים מוצאים עצמם פועלים בחוסר ודאות כלכלית ונוצרת תרעומת כלפי התנהלות מוסד הכשרות ואף חילול ה'. במסגרת הרפורמה, הנהלים והעלויות ישוקפו מראש לכל בית עסק.

שקיפות בנהלי כשרות ונהלים מנהליים

חוסר השקיפות ותחושת השרירותיות בתחום הכשרות הינם גורמים משמעותיים ביותר לתחושות המרמור והתסכול מתחום הכשרות, מן הרבנות ואף מעולם ההלכה והמסורת. העובדה כי דרישות המינימום של הרבנות מחמירות הרבה מעבר לעיקר הדין, מביאות אף הן למצב בו עסקים רבים בוחרים לותר לחלוטין על כשרות. המעבר להתנהלות שקופה ברורה ואחידה תחזיר את האמון ואת האהדה לעולם הכשרות ההלכה והמסורת. במסגרת הרפורמה המוצעת יוגדרו שלוש רמות כשרות **בכדי לאפשר כשרות שהיא עיקר הדין!**

תלות המשגיח במושג

רוב משגיחי הכשרות, מועסקים ישירות על ידי בית העסק עליו הם משגיחים, בדרכים חוקיות יותר או פחות. המצב הנוכחי יוצר פתח רחב להתנהלות לא תקינה, שהמדינה התחייבה בעבר בפני בג"ץ לתקנו. עם כניסת הרפורמה החדשה, יועסקו המשגיחים בתאגידי הכשרות, ויתנתק קשר התלות עובד-מעביד מול בית העסק המושג.

תחרות

הכנסת תחרות לשוק **תשפר את רמת הכשרות במדינת ישראל** והינה גורם הכרחי בקידום שירות איכותי ובהפחתת עלויות. הרפורמה המוצעת מעגנת את מעמדה של הרבנות כקובעת את כללי הכשרות הארציים והמפקחת עליהם. סמכויות האכיפה, הפיקוח והענישה הנרחבות שניתנו לממונה הנן תנאי ברור ומרכזי להצלחת הרפורמה, וימנעו את הסיכון להשפעה שלילית של שיקולים כספיים על רמת הכשרות.

למעשה, הרפורמה מתבססת על המודל הנהוג כבר שנים בתחום יבוא מוצרים כשרים מחו"ל לישראל. במסגרתו אישרה הרבנות עשרות חברות כשרות פרטיות המבצעות את הפיקוח במפעלי המזון המפוזרים בעולם ללא מעורבות משגיחי הרבנות הראשית, דוגמה לכך שתחרות אינה פוגמת ברמת הכשרות.

הכשרות
המהות
עיקרי רפורמת מערך הכשרות הממלכתי בישראל

